

עין משפט גר מצוה

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

מסורת הש"ס

(א) לקמן ט. ע"י מא:
מזה טו. (ב) לקמן יא.
(ג) זכר: טו. מסורת יח:
מח. (ד) לקמן יח: דף סח.
(ה) גמית יב. (ו) (בשעה).
(ז) ויע"פ חספוט פירושין
(ח) ד"ה כלל ועוד טס
טו. ד"ה ומוחזקין. (ט) עין
הפס"ל. (ע) דף ה.

תורה אור השלם

1. שבעת ימים שאר לא
יקרא בביתכם כי כל
אבל ממוצת וזכרונה
הפשוט הוהא מעדת
ישראל בני ובאות
הארץ. מסות ב"י
2. שבעת ימים מצות
תאכלו אך ביום הראשון
תשכחו שאר מבתיכם
כי כל אבל חמץ וזכרונה
הפשוט הוהא משראל
מיום הראשון עד יום
השביעי. מסות ב"י

גליון הש"ס

נ"ב. דניאל י"ח אינשי
לקיפין מצוה בספסוף.
ע"י לקמן דף י"ג חס'
ד"ה חממיות:
ש"ס. רבות י"ד לביצה.
ע"י משנת הר"ן פתן
י"ח:

מוסף רש"י

מגורה. נזק. לקמן ט.
אפילו אין בני יומן.
דנכרין הן כהנים ומתמנה
ושורפין בתחלת
שש. ואע"פ דכל שנה
ששית מדאורייתא שריא.
גזיר רבנן עלה דלמא טע'
ופסור על השפיעות שריא
ששית. אלא התמימים לא
טע' למימר על השפיעות
שריא תמימים יומתר
והקטן י"א. ורובין כל
חמש. ואינו חילק. דע'
ופסור על שפיעות שריא
תמימים. ומיהו לשורין
אין נזק ומאכל לבהמה.
אלא ששית אף כהנא
אסור מדנכרין מורה משום
שפיעות. שו"ת.

הא חסא: הכל חבירין אלא כדקא. ואפילו עם הארץ
וזכרן שהוא מוחזק חסר מחזקין ליה שלא עבר זמנו עד
ששעאיהו: דניאל חסר. הנאמן על המעשרות ומת והנית מגורה
מלאה פירות אפילו הן בני יומן שנתמרחו היום הרי הן בחזקת
מחזקין דודאי לא יאל מתחת ידו

עד שגמר כל מלונו והלא נמי כיון
דלף עמי הארץ חבירין הן על
הכדיקה חזקתן שדקוהו: וממאי.
דהא דקמינ נאמנין טעמא משום
דהכל חבירין הם אלא כדקא דלמא
אין עמי הארץ חבירין על כך
וטעמא משום דקאמרי הני אלו
ראוי שדקו: כל הכנים בחזקת
בדוקים מינע ליה. למימין ולא הוה
למחילה דלמא דלמא דלמא
אלא דלמא דלמא דלמא דלמא
למדיק הא לא אמרי לא אס כן מאי
קא מיבעיא לך מיפשוט מינה דאין
חזקתו בדוק. ומשני מהא ליכא למדיק
למיפשוט מידי דליכא לאוקומא להא
כיון דמוחזקין הן דבאי דלא דקד כיון
שלא יתורו טרוד או יאל מבצעו יוס
לדך ואמרי הני אנטו דקדקוהו:
כדיכול טעמא. דלמא דלמא דלמא
ולא כמי כדערו והשכחה דלך רבנן
השכחה: בדרבנן. הימניהו רבנן
כמיכא דלמא אלא מדנכרין דהם
הזכרין והם חמירין לקמן דלמא דלמא
של אלו וכן כדקא להאמנים כמדי
דלא דלמא דלמא: מי הוה מקח טעום.
ואס כל השוכר לחזור בו על ידי
עלילותיו ולומר לא כך שכרתי ואין
תנאי שלני קיים מהו לחזור: לא
מכעיא ויכא דלא יכני אגרא.
לאחרים וזכרין אלא כל איש ואיש
בדוק אס דיתו דלא מני למימר ליה
מקח טעום דאס הייתי יודע שאינו
בדוק לא הייתי שוכרו דודאי נחמא
לאיניס למעבד מלוה בגופיה ואי נמי
הוה ידע דלא בדוק לא היה מימיה
נכך: אלא אפילו כחשאר. דנהיגי
כל בני העיר לשכור נזקין כל איש
בביתו דליכא השמא חסרון יס
אפילו הכי אי ידע ביה אהמול דלא
בדק לא הוה הדך ביה דנחמא ליה

כ"ו והאי דקא הדך ביה משום מלמא אחריני היא דאשכח ביהא
אחריני דשפירא מינה: סנן הפס גרסין ואף על גב דבפירקין
היא: ושורפין כחשאר. ולא ימתין עד תחלת שנה שהוא
אסור מן התורה לפי שאדם טועה בשעות: ר' יהודה אומר.
יאל מסוף ארבע ולמעלה: חולין. לא אולכין ולא שורפין
כלומר אין נזק לשורף ומאכל הוא לבהמתו כל חמש אלא הוא
לא יאכל: וכולי עלמא מיהא חמץ משש טעום ולמעלה אסור.
מן התורה דאי לא מתסר עד אחרת לא הוה גזיר ביה דין
ימתא ללילא לא טעו אינשי: שבעת ימים שאור לא ימלא כבתיכם.
אפילו שנה אחת בחזקת ימים וכתוב אך ביום הראשון
תשכחו הרי שנה זו שעה אחת: הא כילד לרבות כו. דעל
דחמץ האי הראשון ראשון קודם לכל שבעה קאמר דהיינו
ארבעה עשר: ואימא לרבות ליל חמשה עשר. שלא ימתין
עד הנזק והכי קאמר אך כנתיב יוס הראשון מיד תשכחו
דאי משבעת ימים הוה חמץ ימים אין לילות לא:
השבת

ועוד מדכתיב אך ודרשין לקמן אך חלק פריך: ואימא רבות יס'
חמשה עשר לביעור. יס' חמץ כמי כדמשי כסמון וכי נמי משני דליחמץ השבתה שאור לאפילא חמץ לא נזק
לקרא דמימי שבעת ימים שאור לא ימלא דמדיחמץ השבתה שאור לאפילא חמץ יכול לדרוש הכל כמו שדורש רבי יוסי (הגלילי) לקמן ט:
דהא

דקסבר. האי חסא: הכל חבירין אלא כדקא. ואפילו עם הארץ
וזכרן שהוא מוחזק חסר מחזקין ליה שלא עבר זמנו עד
ששעאיהו: דניאל חסר. הנאמן על המעשרות ומת והנית מגורה
מלאה פירות אפילו הן בני יומן שנתמרחו היום הרי הן בחזקת
מחזקין דודאי לא יאל מתחת ידו

לאו משום דחזקתו בדוק דקסבר הכל חבירין
הם אצל בדיקת חמץ דלמא דלמא דלמא דלמא
והנית מגורה מלאה פירות אפי' הן בני יומן
הרי הן בחזקת מחזקנים וממאי דילמא שאני
הכא משום דקאמרי הני אלו אמרי הני לא
מידי משמש אית ביה אלא מאי דחזקתו
בדוק האי הכל נאמנים כל הבתים בחזקת
בדוקין בארבעה עשר מיבעי ליה אלא מאי
משום אמירה דהני הא לא אמרי הני לא
תפשוט מינה דאין חזקתו בדוק לא לעולם
אימא לך: חזקתו בדוק והכא במאי עסקינן
דמוחזקין לן דלא בדק וקאמרי הני בדקניה
מהו דתימא לא להימניהו רבנן קמ"ל כיון
דבדוק חמץ מדרבנן הוא דלמא דלמא
יבביטול בעלמא סגי ליה הימניהו רבנן
בדרבנן: איבעיא להו המשכיר בית לחבירו
בחזקת בדוק ומצאו שאינו בדוק מהו מי
הוי כמקח טעום או לא תא שמע דאמר
אביי הלא מיבעיא באתרא דלא יהבי אגרא
ובדקו דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה
בגופיה אלא אפילו באתרא דיהבי אגרא
ובדקו: דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה
בממוניה: יתן התם ר"מ אומר אוכלין כל
חמש ושורפין בתחלת שש ר' יהודה אומר
אוכלין כל ארבע וחולין כל חמש ושורפין
בתחלת שש דכולי עלמא מיהא חמץ משש
שעות ולמעלה אסור מנולן אמר אביי תרי
קראי כתיבי כתיב ישבעת ימים שאור לא
ימצא בבתיכם וכתוב: אך ביום הראשון
תשכחו שאור מבתיכם הא כיצד לרבות
ארבעה עשר לביעור ואימא לרבות ליל
חמשה עשר לביעור דלמא דלמא דלמא
ימים כתיב ימים אין לילות לא קא משמע
לן אפילו לילות הוא לא איצטריכא ליה
דהא

לאו משום דחזקתו בדוק. מימא מאי ס"ד דאי
אס כן מה נזקין לאמירה דהני כלל ואומר ר"י דמימי
כיון שבעל הבית בעיר אפי' דחזקתו בדוק כיון
לשאל הימנו ולהי מהני אמירה דהני דלא
דגבי טבל סמנין לחזקת חבר ואין
נזקין אפילו לשאל היינו משום דכיון
שקולה לו לכול מקטמא חקנה
שלא יכא לדי מכשול אלא גבי כדקא
אפילו לא יהיה בדוק לא יהיה כל כך
מכשול לך נזקין לשאל אס הוא
נעיר ומסקי אי חזקתו בדוק כל
הכנים בחזקת בדוקין מיבעי ליה
וממילא ידעין דלמירה דהני מהני
ואין נזקין לשאל הימנו אפילו אס
הוא נעיר ועוד פירש ר"י דס"ד
דלמירה דלמירה הני לא היה בדוק
ואין נדקו דאי חזקתו בדוק מהימנו
מנו דאי נעיר שחקי אלא אי אין
חזקתו בדוק אמאי מהימנו ופריך
אי הכי כל הכנים בחזקת בדוקין
מיבעי ליה דממילא ידעין דלמירה
נמנו: מדאורייתא כביש'א
בעלמא סגי. פ' קנותרס מדכתיב
תשכחו ולא כתיב תעברו אלא
השכחה כלל היא וקשה לר"י דהאי
השכחה הנערה היא ולא כיוול
דמאי נשמעתין רע"א אין נזקין
הרי הוא אומר תשכחו ומצינו
להנערה שהיא אס מלאכה ועוד
דלמירה חמירין לקמן מאן חלק
שהוה משש שעות ולמעלה ואחר
אסורא לא מהני כיוול ואומר ר"י
דמדאורייתא כיוול נעלמא סגי
טעם דמלמא שניטלו היו הפקר
ויאל מרשותו ומותר מדקאמרינן
אלא אמה רואה לא חתרים ואל
גזיה והא דלמירין כנדרים (דף מה).
הפקר כפי ששנה מדאורייתא אין
נזקין: הימניהו רבנן בדרבנן.
אף על גב דכל דבר שהוא גידס
מהימנין להו לנשים ועבדים ואפילו
מדאורייתא דמעשים בכל יום שאנו
מאמינים לנאשה ועבד על השמיעה
ועל הניקור וכו' המדיר (כתובות עב.
וסס) גבי מחליתו שאינו מעושר

משמע שסומך עליה לענין חלה ומעשר מכל מקום גבי כדקא
חמץ אפי' כדקא דלמירה לא מהימנין להו משום
דליכא טריחא יחירתא ונזקין דקדוק גדול כדמוכח בירושלמי
שמפרש מפני שגשים עלליות הן ותחומין דרבנן מהימנין להו
לאשה ועבד ולא כיוול מדמתיב דפ' כילד מעברין (פירושין נח: וסס)
אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנת לימר עד כאן תחום שבת אלא
קטנים לא דגריעי טפי מדמתיב להו כשמעתינן כסוף ונפרק שני
דכחוצות (דף כח. וסס) אלו נאמנים להעיד גזולתן מה שראו
בקוטנן עד כאן היינו מהלכין בשבת משמע אלא בקוטנן לא היינו
משום דתחומין אין בידם כלל לך אין נאמנים כמו כדקא חמץ:
המשכיר בית לחבירו בחזקת שהוא בדוק. נראה לרש"י
דנשכח עשר איני דנאכרעה עשר על המשכיר
לנזקין: ובתיב אך ביום הראשון תשכחו. פ' הקוערס
מדמתיב ביום הראשון להשכית מכלל דמקטמו מותר ואין נראה
לר"י דהא תשכחו הנערה היא ולא ליה חמץ לשורפי אלא
לאחר אסורו ועוד אי ממשמעות דיוס ראשון משמע מקלמ
מותר מה נזקין לאך חלק מיהו ללשנא שני שפירש הקוערס דאין
ח"ך כחמץ נטע' אחי שפיר ונראה לר"י דמיתורא דקרא קדריש
חמשה עשר לביעור. יס' חמץ כמי כדמשי כסמון וכי נמי משני דליחמץ השבתה שאור לאפילא חמץ לא נזק
לקרא דמימי שבעת ימים שאור לא ימלא דמדיחמץ השבתה שאור לאפילא חמץ יכול לדרוש הכל כמו שדורש רבי יוסי (הגלילי) לקמן ט:
דהא

כא מ"י פ"י מהלכות
מעשר ה"ל ב:
בב ב מ"י פ"י מהל'
תחת חמץ ה"ל ח
סמא עשין לט טו"ש"ע א"ת
פ"י חל' פסוק ב:
בב ג מ"י טס (הל' ח)
והל' יט טו"ש"ע א"ת
טס פ"י ד:
ד (מ"י פ"י טס טל בן)
בב ד מ"י טס הלכה יח
טו"ש"ע א"ת טס
פ"י ג:

רבינו חננאל

המשכיר בית לחבירו
בחזקת בדוק ומצאו שאינו
בדוק. כי האי גזנא שחק
טענת הוא או לא. ופסטה
אביי דלא הוה מקח טעום
דניחא ליה לאיניש לפעור
מצוה בסמיכות וכל שכן
בנפשות. ורובי עלמא חמין
ב"י משש שעות ולמעלה
אסור מדאורייתא סנא לן.
ופשט לה אביי הכי
בהאי טעמא. והאי דאביי
שיכיר בדר' יוסי הגלילי
כדבעין למימר לקמן.
שנאמר שבעת ימים מצוה
תאכלו אך ביום הראשון
תשכחו שאור מבתיכם.
ואי אפשר לומר זה
ביום הראשון ביום טוב
הראשון הוא. וכיום ההוא
אחא אוכל מצוה ומשכית
שאר. שנאמר שבעת
ימים שאור לא ימצא
בבתיכם. ואי אפשר לומר
נמי השכחת שאור לילי
ט"ו הוא. משום דכיום
הראשון תשכחו שאור
כתיב ולא כלילה. שמעין
דזה ביום הראשון קודם
יום טוב הראשון הוא.

